

Behandelingsvoorstel voor de commissie IME

Onderwerp : Kennis & Innovatie in de provincie, stand van zaken.

Cie-datum : 10 juni

Cie-nummer: 2004IME35

Procedure : in GS (na Cie. Vergadering) op: 12-05-2004	inspraak: nee
eerdere behandeling in cie: nee	op: nvt
in PS: nee	op: nvt

Behandelend ambtenaar: L.Roxs
Portefeuillehouder: G. Mik

toestel: 2477

Inleiding

Gezien de vele ontwikkelingen binnen de regio op het gebied van kennis en innovatie werd het verstandig gevonden het college van gedeputeerde staten en de commissie IME op de hoogte brengen van de laatste stand van zaken.

In bijgaande notitie worden de ontwikkelingen op het gebied van kennis en innovatie in de provincie geschetst. Achtereenvolgens wordt de reden van het belang van dit onderwerp weergegeven, wordt vermeld wat er in de provincie gebeurd op kennisgebied, wat het gewenste scenario is en wat de rol van de provincie is.

Waar het op neer komt is dat de regionale welvaart en welzijn in Utrecht in de toekomst alleen behouden kan blijven als de regionale economie kennis als productiefactor sterker inzet. Om dit tot stand te brengen dient o.a. de regionale samenwerking op kennisgebied verbeterd worden en het bedrijfsleven beter gefaciliteerd te worden innovatief te opereren. De basis om van de regio Utrecht een sterkere kenniseconomie te maken is aanwezig, de potentie komt er nog niet volledig uit. Met andere woorden 'Kennis moet meer opleveren'.

De provincie heeft op het gebied van kennis en innovatie in het verleden diverse activiteiten opgepakt en zal een keuze moeten maken wat betreft de rol die het in de toekomst wil spelen. Via de Task Force Innovatie, opgezet door de KvK Utrecht zal er een businessplan verschijnen over de wijze waarop de regio de uitdaging kan oppakken. In september moet dit plan er liggen inclusief een financieel plaatsje. Hierna zullen de verschillende deelnemers, waaronder de provincie, definitief een besluit kunnen over de wijze van deelname. Dit voorstel zal uiteraard ook aan de orde komen binnen de commissie IME.

Vervolg inleiding op pagina 2 Nee.

Wordt geagendeerd:

Voor oriënterende bespreking, toegespitst op de volgende aspecten:

- Regionaal scenario
- Rol provincie Utrecht

Beoogd effect

- Regionale impulsen voor sterkere inzet kennis en een innovatiever bedrijfsleven
- Utrecht als kennisregio sterker op kaart zetten

Argumenten

Regio blijft in zekere opzichten achter op het gebied van kennis en innovatie i.v.m. andere provincies.

Kanttekeningen

Het 'meedoen' van de provincie in dit regionaal proces kan inzet van tijd en geld betekenen.

Financiën

Zal blijkt uit te schrijven regionaal businessplan

Realisatie

September regionaal businessplan, go no go besluit.

Communicatie

In dit stadium nog niet nodig.

Bijlagen

Document 'Kennis & Innovatie in de provincie Utrecht, stand van zaken'.

Kennis & Innovatie in de provincie Utrecht

Stand van zaken

1. Introductie

Zowel op Europees als nationaal niveau staan kennis, innovatie en kenniseconomie boven aan de agenda. Concrete activiteiten en resultaten op dit gebied zijn, op een aantal generieke nationale instrumenten na, grotendeels een regionale aangelegenheid. Binnen de regio Utrecht is er vanuit diverse redenen de overtuiging ontstaan dat er meer inspanningen nodig zijn om de regionale kenniseconomie nieuwe impulsen te geven. De belangrijkste aanleiding hiervoor is dat de economische terugval van de provincie Utrecht meer lijkt te zijn dan een conjuncturele dip. In Utrecht wordt de kennisstroom naar bedrijven onvoldoende versneld, kan kennis meer worden toegepast, ontstaan er te weinig (jonge) kennisintensieve bedrijven en zijn de regionale faciliteiten en organisatie op kennis- en innovatiegebied voor verbetering vatbaar (b.v. investeringsfondsen, samenwerking). Aan de andere kant is de aanwezigheid van kennisinstellingen en bedrijven die van kennis gebruik maken in de regio zeer prominent. Dat geeft een enorme potentie voor innovatieve kracht. Dit document laat zien wat:

- Er tot nu toe gebeurd is binnen de regio en door de provincie op kennisgebied.
- Vanuit provinciale overwegingen gewenste scenario voor de regio kan zijn.
- De rol van de provincie is geweest en hoe die er in de toekomst uit kan zien.

2. Regionale activiteiten op kennisgebied

Binnen de Utrechtse regio (waar nadrukkelijk ook het Amersfoortse toe behoort) zijn kennis, kenniseconomie en innovatie al jaren een terecht onderwerp. Na de gebruikelijke periode van overleg en onderzoek is via het platform Unité (Utrechts Netwerk voor Innovatie en Technologie) waar de belangrijkste regionale spelers (KvK's, gemeente Utrecht, Syntens, UU, HvU, provincie) zitting in hebben, een belangrijke basis gelegd om een aantal projecten in gang zetten. Na een periode van 3 jaar loopt Unité geplande datum en hebben de partijen in het bestuur besloten te onderzoeken of er een andere vorm van samenwerking moet komen. Redenen:

- De doelgroep – bedrijfsleven - dient beter bereikt te worden.
- Er zal meer synergie gecreëerd moeten worden tussen bestaande (versnipperde) activiteiten.
- Public Relations en Public Affairs (lobby) moeten beter worden ingezet.

Een opvallend aspect van de regio Utrecht is het feit dat de versnippering op kennisgebied groot is. Er zijn veel organisaties en projecten die op een of andere wijze bevordering van kennis en innovatie als doel hebben. In dit opzicht laat overigens ook de provincie zich niet onbetuigd. We zijn participant in diverse organisaties en hebben zelf ook projecten op dit gebied opgezet. Dit kan dus efficiënter. Het algemene regionale gevoel is dan ook dat het hoog tijd is om in Utrecht naar een hogere versnelling te gaan wat betreft kennis en innovatie gezien de huidige economische ontwikkelingen en het steeds grotere belang van kennis binnen de regionale economie. Voorwaarde hierbij is de regionale versnippering wordt opgeheven en wordt gebundeld op een zodanige wijze dat netwerken kennis voor elkaar ontsluiten, dat kenniscentra en bedrijfsleven elkaar zodanig bevruchten, dat (meer) commerciële arrangementen, producten en diensten ontstaan waardoor de innovatiekracht- en concurrentiekracht van de provincie wordt vergroot.

Onderstaande SWOT-analyse geeft aan waar de regionale kansen, sterktes, bedreigingen en zwakheden liggen.

<p>Zwak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Te weinig imago als kennisregio • Versnipperde activiteiten • Geen eenduidig gezicht naar buiten (lobby) • Relatief weinig kennisintensieve bedrijven • Geen financiële stimuleringsinstrumenten 	<p>Sterk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoogst opgeleide bevolking van Nederland • <i>Groot aantal kennisinstellingen</i> • Goede onderwijskwaliteit en groot aantal opleidingen • Groot aantal kenniswerkers • Innovatiestructuur gelegd door Unité
<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ligging in Nederland • <i>Groot aantal activiteiten op gebied van kennis en innovatie</i> • Internationale gerichtheid regio • Nieuwe markten in Oost-Europa en Azië 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agressieve acquisitie andere regio's • Relatief geringe innovatiekracht Utrechts bedrijfsleven • <i>Snelle toename laagbetaalde hoogopgeleiden in opkomende economieën</i> • Vertrek R&D naar buitenland

Tabel1: SWOT Regionale kennis & innovatie.

3. Het gewenste regionale scenario

Er is een aantal redenen waarom juist de provincie Utrecht zich bij uitstek verder zou moeten en kunnen ontwikkelen tot een regionale kenniseconomie, gebaseerd op wat er nu reeds aanwezig is. De beroepsbevolking in de provincie is relatief hoog opgeleid in vergelijking met de rest van Nederland. Om de arbeidsmarkt hier goed op te laten aansluiten, is uiteraard een groot aandeel kennisintensieve arbeid noodzakelijk. Dit genereert overigens ook werk voor het laagopgeleide deel van de arbeidspopulatie. Daarnaast kent de provincie een aantal gerenommeerde kennisinstellingen, waaronder de grootste universiteit van Nederland en de Hogeschool van Utrecht. Deze instellingen genereren gezamenlijk veel kennis, die in regionaal-economische zin te weinig benut wordt. Dit is trouwens geen typisch Utrechts verschijnsel. De derde reden is de relatief beperkte ruimte voor economische activiteiten (zowel fysieke ruimte als "milieuruimte") die het nodig maakt ons te richten op typen bedrijvigheid die minder milieubelastend zijn en minder fysieke ruimte innemen. Een vierde belangrijke reden, die overigens voor heel Nederland geldt, is dat wij op het gebied van laaggeschoolde arbeid de concurrentiestrijd van de "lage lonen landen" ervaren. Op dit moment overweegt 58% van de Nederlandse productiebedrijven in meer of mindere mate activiteiten naar het buitenland te verplaatsen. Ook de dienstverlening vertrekt in steeds grotere mate. Gezien de sterke gerichtheid op deze sector in onze provincie is dit bijzonder bedreigend. Kortom, wij kunnen ons regionale welvaartsniveau alleen in stand houden door ons te richten op innovatie van producten en diensten en hiermee de concurrentiepositie te versterken.

Inhoudelijke doelen:

- Voldoende arbeidsplaatsen voor onze hoogopgeleiden en vice versa.
- Zo breed mogelijk maatschappelijke effecten.
- Effectievere economische benutting aanwezige kennis.
- Optimale regionale kennisinfrastructuur.

Organisatorische doelen:

- Coördinatie en bundeling van bestaande initiatieven op gebied van kennis & innovatie en PR & Public Affairs.
- Realisatie van een slagvaardige organisatie met een initiatiefrijke houding.
- Focus op het regionale bedrijfsleven en kennisinstellingen qua bron en doelgroep van projecten.

Waar deze aanpak uiteindelijk op neer komt is dat de beschikbare kennis beter wordt geëxploiteerd en vermarkt (valorisatie van kennis). Hiervoor is nodig dat kennisinstellingen ondernemend opereren, kennis naar de regio wordt toegehaald, kennis toegankelijk en toepasbaar wordt gemaakt en dat bedrijven open staan om deze kennis ook te gebruiken. Ook de uitstraling naar Den Haag moet toenemen door deze aanpak; meer contacten, betere afstemming met de agenda van ministeries en meer lobby-succes. Met andere woorden **"kennis moet meer opleveren"**.

Voor deze nieuwe aanpak zijn de uitgangspunten als volgt:

- Een nieuwe wijze van organiseren moet een breed regionaal draagvlak hebben, waarbij zoveel mogelijk wordt aangehaakt bij bestaande ideeën en gedachten.
- Bestaande projecten, organisaties en activiteiten op het gebied van kennis en innovatie gaan waar mogelijk deel uit maken van een nieuwe organisatie in de vorm van een ontwikkelingsmaatschappij-achtige opzet.
- Er wordt uitgegaan van de doelgroep. Initiatieven en activiteiten dienen aan te sluiten aan bij behoefte en wensen bedrijfsleven.
- Partijen treden gezamenlijk krachtiger naar buiten.
- De kern van de opzet is 'denken vanuit afrekenbare doelen'.

Gezien het belang van de betrokkenheid van het bedrijfsleven (de belangrijkste doelgroep) is de input van deze groep cruciaal. De Kamer van Koophandel Utrecht heeft via de door haar opgerichte 'Task Force Innovatie' het bedrijfsleven gekoppeld aan het traject naar de realisatie van een regionale kennisorganisatie. Daarmee is het bedrijfsleven terecht in het hart van deze beweging geplaatst. In deze Task Force zijn naast ondernemingen en Kamer van Koophandel Utrecht, ook de provincie, BRU, gemeenten Utrecht en Amersfoort, Universiteit Utrecht, Hogeschool van Utrecht, Kamer van Koophandel Gooi- en Eemland, vertegenwoordigd door hun bestuurders

4. Rol van de provincie nu en in de toekomst

4.1 Algemeen

Er is een aantal redenen waarom de provincie een rol kan nemen in het aanzwengelen van de regionale kenniseconomie:

- De provincie kan hierdoor invloed uitoefenen op het welzijn en de welvaart van de burgers in de provincie Utrecht.
- De regio op kennisgebied is dermate versnipperd dat op het punt van samenwerking geen andere partij in staat is als verbindend element op te treden.

Het dient overigens wel zo te zijn dat de provincie in dit kader zoveel mogelijk samenwerkt met regionale partners, als kennisinstellingen, bedrijfsleven en instellingen. Zonder deze samenwerking zullen er geen concrete resultaten komen.

4.2 Activiteiten provincie op kennisgebied

Provinciale initiatieven

De provincie heeft een groot aantal succesvolle projecten op kennisgebied zelf of met anderen opgepakt (b.v. science park). Dit heeft de provincie een belangrijke regionale speler op dit gebied gemaakt met kennis van zaken. Deze activiteiten hebben als kenmerk dat ze tot iets concreets leiden en samenhangend zijn.

Regionale samenwerking

In de samenwerking tot nu toe binnen de regio heeft de provincie een belangrijke rol gespeeld in het aanjagen van het kennisplatform dat we op dit moment hebben in de vorm van Unité. Dit heeft de basis gelegd voor overleg binnen de regio over een meer ambitieuze regionale organisatie in de vorm van een ontwikkelings-maatschappij. De provinciale rol binnen Unité is naast een inhoudelijke en initiërende een financiële geweest.

Verkrijgen van middelen

Als aanvrager en beheerder van Europese subsidies op kennisgebied heeft de provincie een belangrijke rol gespeeld in het verkrijgen van middelen voor kennisprojecten en de kosten voor overhead. De Europese subsidie 'Innovatieve Acties' heeft de regio 2 miljoen Euro aan subsidies opgeleverd en hierdoor kon, inclusief de totale cofinanciering, voor 4 miljoen Euro aan projecten worden uitgevoerd. Daarnaast heeft de provincie vanuit reguliere middelen vanuit de sector ERT nog specifieke projecten gefinancierd.

Nieuwe regionale impulsen

De regio Utrecht heeft de afgelopen twee jaar relatief gezien slechtere economische resultaten bereikt dan andere Nederlandse regio's. Een van de oorzaken is de geringere innovatiekracht binnen de regio. Dit heeft binnen de regio de discussie aangezwengeld over een hoger ambitieniveau en doelstellingen wat betreft kennis-economie. Dit heeft er onder andere in geresulteerd dat er een door de provincie en anderen voorbereid regionaal document is verschenen over de opzet van een organisatie ('Kennismaatschap'), als opvolger van Unité, voor kennisprojecten. Dit document, opgesteld door de regionale partners onder aanvoering van de provincie, vormt de onderlegger voor de wijze waarop de regio zich in de toekomst wil organiseren. Dit is overigens een discussiestuk wat binnen de Unitépartners (aangevuld met BRU en gemeente Amersfoort) is besproken zonder consequenties in financieel of ander opzicht voor de provincie Utrecht en heeft buiten Unité geen bestuurlijke dekking. Om tot dit discussiestuk te komen heeft de provincie

- Individuele gesprekken gevoerd met alle regionale partijen op gebied van kennis en innovatie.
- Een globale benchmark gedaan naar activiteiten van andere regio's op dit gebied.
- Een aantal regionale brainstorms georganiseerd teneinde tot consensus te komen over het discussiestuk.
- Het uiteindelijke document geschreven.

Mede op basis van deze resultaten zal de door de Kamer van Koophandel Utrecht opgerichte Task Force Innovaite dit werk voortzetten.

4.3 Toekomstige rol van de provincie op kennisgebied

2004 vormt een bijzonder belangrijk jaar voor de provincie (als geografisch gebied) wat betreft de samenwerking t.a.v. kennis, en de economische toekomst van de regio. De provincie kan hier een rol in spelen als verbinder en aanjager. Daarnaast heeft de provincie op financieel gebied ook keuzes te maken. Hogere ambities, meer acties en meer resultaten betekent ook meer investeringen. De kost gaat nog altijd voor de baat uit. Exacte bedragen kunnen nog niet genoemd worden maar zullen substantieel zijn, hierover zal medio 2004 meer bekend zijn. In de Voorjaarsnota is innovatie door Gedeputeerde Staten als één van de thema's genoemd voor financiering uit het Stimuleringsfonds. Uiteraard zullen ook bijdragen van anderen nodig zijn.

Eind april is de Task Force van de Kamer van Koophandel Utrecht aan de slag gegaan. Deze groep, bestaande uit bedrijven, instellingen en overheden (waaronder de provincie), gaat een aantal strategische keuzes en een businessplan maken over de wijze waarop de regio zich extra hard gaat maken voor kennis-economie en alles wat daar mee samenhangt. In september van dit jaar moet dit plan er liggen inclusief een financieel plaatje en de middelen verdeling over de verschillende partijen. Hierna kan iedere partij besluiten of en hoe deel te nemen in de aanpak om de provincie Utrecht op de rails te zetten, én te houden, wat betreft kennis-economie.